

13. NOWE TECHNOLOGIE I NOWOCZESNE FORMY PRZEKAZU

I. PROSPEKT WARTOŚCI

Nowe technologie umożliwiają lepsze zrozumienie procesów zachodzących w człowieku, zmieniają go i jego środowisko, a także przyczyniają się do podwyższenia jakości życia. Nowoczesne formy przekazu mogą być pomocne w docieraniu do innych ludzi. Pozwalają na dzielenie się swoimi emocjami i przemyśleniami z wieloma osobami naraz.

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój intelektualny.

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poszukiwanie prawdy.

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Nabycie sprawności umiejętnego korzystania z szerokiego dostępu do informacji.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Prawda obiektywna a formy przekazu.
- Powszechny dostęp do informacji.
- Nowe technologie i formy przekazu.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

→ NORMY

- Media przekazujące informacje mogą manipulować opinią publiczną.
- Wszystkie informacje, które docierają do odbiorcy powinny być weryfikowane w pewnych źródłach.
- Nowe technologie i formy przekazu niosą w sobie wartości i mogą służyć ludziom.

→ ZASADY

- Informacje budzące mój niepokój weryfikuję z dorosłymi: rodzicami lub nauczycielami.
- Chętnie korzystam z nowych technologii i nowoczesnych form przekazu, by przekazywać informacje bliskim.
- Nowe technologie mogą służyć zdobywaniu wiedzy.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

→ NORMY

- Treści przekazywane przez środki masowego przekazu nie zastąpią samodzielnego dochodzenia do prawdy.
- Powszechny dostęp do informacji i atrakcyjność przekazu medialnego może pomagać w edukacji.
- Przekazy medialne zawsze odnoszą się do określonych wartości.

→ ZASADY

- Rodzice dbają o rozwój intelektualny dziecka, poprzez proponowanie mu wartościowej prasy, książek i programów telewizyjnych.
- Pomagam dorastającemu dziecku zrozumieć, co może wpływać na wartości promowane w mediach (motywacja komercyjna, polityczna, społeczna itp.).
- Dzielę się z dzieckiem własną oceną treści przekazywanych w środkach masowego przekazu.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

→ NORMY

- Nowe technologie i nowoczesne formy przekazu mogą być wykorzystywane w edukacji.

- Szkoła powinna zapewnić uczniom bezpłatne korzystanie do nowych technologii, które umożliwiają dostęp do źródeł informacji.
- Szkoła kształtuje w uczniach nawyk świadomego uczestnictwa w mediach elektronicznych i tradycyjnych.

→ ZASADY

- Uczę młodzież, że media nie tylko służą rozrywce lub przekazywaniu informacji, ale również odgrywają rolę czynnika kształtującego postawy i wartości.
- Na lekcji wychowawczej chętnie podejmuję tematykę związaną z nowymi technologiami i nowoczesnymi formami przekazu.
- Zachęcam uczniów do samodzielnej oceny treści przekazywanych w środkach masowego przekazu.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Nauczyciel dzieli uczestników zajęć na cztery grupy. Każdy z zespołów ma za zadanie znaleźć w internecie jakąś reklamę, a następnie uczniowie analizują wybraną reklamę. Grupy powinny ocenić wybrany кадр z reklamy, odnosząc się do wartości: Czy ta reklama niesie jakąś wartość? Jakie emocje budzi w odbiorcy? Po piętnastominutowej pracy w zespołach młodzież prezentuje swoje wnioski. Nauczyciel zachęca wszystkich do wyrażenia swoich opinii.

Lekcja może zostać rozbudowana o stworzenie krótkiej prezentacji zawierającej pomysł na reklamę. Każdy z zespołów przygotowuje reklamę wybranego produktu, adresowaną do wybranej grupy (np. dzieci w wieku przedszkolnym, rodziców, nauczycieli, rówieśników).

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczeń potrafi analizować przekazy medialne i ocenia je pod kątem promowanych wartości i wzorców zachowań. Młody człowiek wie, że powinien krytycznie podchodzić do treści przekazywanych w środkach masowego przekazu. Rozumie podstawowe mechanizmy rządzące światem reklamy i mediów. Korzysta z nowych technologii świadomie i kontroluje czas spędzany przed telewizorem, ze smartfonem czy tabletem.

1.10. ZAGROŻENIA

Według najnowszych badań zajmujących się wpływem nowych technologii na zdrowie i funkcjonowanie człowieka wielogodzinna ekspozycja na światło emitowane przez ekrany komputerów czy smartfonów zaburza funkcjonowanie zegara biologicznego i sprawia, że mózg hamuje wydzielanie hormonu snu. To z kolei powoduje u nastolatka kłopoty ze snem. Uzależnienie młodzieży od nowych technologii powoduje potrzebę wielozadaniowości, która często doprowadza do nadmiernego stresu, obniżenia koncentracji i motywacji oraz wpływa negatywnie na samopoczucie.

II. WYBRANA LITERATURA Z KOMENTARZEM

TREN X

Orszulo moja wdzięczna, gdzieś mi się podziła?

W którą stronę, w którąś się krainę udała?

Czyś ty nad wszystkie nieba wysoko wniesiona

I tam w liczbę aniołków małych policzona?

Czyliś do raju wzięta? Czyliś na szczęśliwe

Wyspy zaprowadzona? Czy cię przez teskliwe

Charon jeziora wiezie i napawa zdrojem

Niepomnym, że ty nie wiesz nic o płaczu mo<jem>?

Czy człowieka zrzuciwszy i myśli dziewicze,

Wzięłaś na się postawę i piórka słowicze?

Czyli sie w czyścju czyścisz, jeśli z strony ciała

Jakakolwiek zmazeczka na tobie została?

Czyś po śmierci tam poszła, kędyś pierwszej była,

Niżes się na mą ciężką żałość urodziła?

Gdziekolwiek jest, jeśliś jest, lituj mej żałości.

A nie możesz li w onej dawnej swej całości,

*Pociesz mię, jako możesz, a staw się przede mną
Lubo snem, lubo cieniem, lub marą nikczemną.*

↑ J. Kochanowski, *Tren X*, w: tegoż, *Fraszki, Pieśni, Trens, Psalmy*, oprac. K. Piotrowska, M. Zagnińska, Wydawnictwo Greg, Kraków 2020, s. 68.

KOMENTARZ

Jan Kochanowski poświęcił ukochanej córce Urszuli, która zmarła we wczesnym dzieciństwie cykl wierszy zatytułowany *Trens*. Powstały one u schyłku życia poety, a do ich napisania przyczyniły się liczne straty bliskich (śmierć brata i dzieci), które wstrząsnęły poetą i spowodowały kryzys światopoglądowy. W utworach tych poeta wspomina zmarłą córkę, ale mierzy się również ze swoimi emocjami i uczuciami. Stanowią one jakby pamiętnik żałobny poety. Po wybuchu bólu i żalu, przychodzi czas na rozczarowanie, zwątpienie i buntu, by ostatecznie znaleźć ukojenie i pocieszenie.

Lekcję o tej wartości warto zacząć o rozmowy z młodzieżą na temat: Jak nowe technologie, wykorzystywane choćby w smartfonach, i współczesne formy przekazu (fanpage, posty, blogi, czy memy) wpłynęły na sposób wyrażania emocji? Czy więcej jest emocji pozytywnych, takich jak zachwyty nad światem, radość, miłość? Czy może przeważają emocje negatywne: złość, smutek, bezradność? Na koniec lekcji uczniowie powinni odpowiedzieć sobie na pytania: Czy to są dobre sposoby docierania do innych ludzi? Czy publiczne dzielenie się emocjami pomaga ludziom, jeśli tak, to w jakim sensie?

III. NAUCZANIE

3.1. SUGESTIE FILOZOFICZNE

Krytycy nowych technologii i nowoczesnych form komunikacji ubolewają nad zanikiem prawdziwych kontaktów międzyludzkich oraz na brak profesjonalizmu w sieci. Człowiek bowiem ze swej natury jest nastawiony na bezpośrednie kontakty interpersonalne. W końcu jesteśmy istotami społecznymi. „Jako gatunek zależymy od siebie, dlatego nauczyliśmy się postępować wobec siebie, potrzebujemy obecności drugiego człowieka. Dlatego też niezależnie od tego czy spotykamy się na ulicy, czy w świecie elektronicznej rzeczywistości, cały czas jesteśmy nastawieni na interakcje i obecność drugiego człowieka. [...] Nasze podejście do komputerów, sprzętu również ma mocno spersonalizowany charakter. [...] Mózg człowieka wyewoluował do interakcji społecznych i to w for-

mie twarzą w twarz, dlatego obecnie w epoce rozwoju technologicznego bardzo łatwo personalizujemy komputery i nadajemy im ludzkie cechy”¹.

Rzeczywistości elektroniczna niesie ze sobą zmianę kulturową, która wpływa na tożsamość człowieka, jego możliwości i rozumienie siebie. Tkwi w niej potencjał, ale sposób wykorzystania tego narzędzia zależy od człowieka i jego zaangażowania².

3.2. SUGESTIE DYDAKTYCZNE I PEDAGOGICZNE

Nieograniczony dostęp do sieci to wielka szansa, ale też duże zagrożenie. Cyfrowy świat młodego człowieka przenika do środowiska domowego i szkolnego. To jest współczesna rzeczywistość, w której wszystkie podmioty wychowania: uczeń, rodzice i nauczyciele muszą nauczyć się funkcjonować. Trzeba korzystać świadomie z dostępnych technologii i wprowadzać ograniczenia, by eliminować zagrożenia. „Czasem przymus «bycia na bieżąco» jest tak silny, że nastolatek nie jest w stanie nawet na chwilę odłożyć smartfona, a statusy znajomych sprawdza nawet w nocy, co skutkuje chronicznym niewyspaniem”³.

1 J. Hańderek, *Filozofia kultury wobec rzeczywistości mediów elektronicznych*, w: *Filozofia technologii*, red. S. Myoo, J. Hańderek, wydaw. E-Naukowiec, Lublin 2014, s. 34.

2 Por. tamże, s. 42.

3 M. Witkowska, *FOMO i nadużywanie nowych technologii. Poradnik dla rodziców*, wydaw. NASK, Warszawa 2019, s. 13.

Zadaniem podmiotów wychowujących jest zachęcanie młodego człowieka do odłożenia elektroniki (telefonu, komputera) chociaż na chwilę, by zatrzymać się i skupić się na „tu i teraz”. Można uczyć się tego powoli, na początek wystarczy wprowadzić dobry nawyk niezasypiania z telefonem, potem można spróbować odkładać telefon w czasie spotkań ze znajomymi czy rodziną, wyłączać powiadomienia w telefonie i zaprzestać korzystania z niego na godzinę przed snem.

3.3. SUGESTIE PSYCHOLOGICZNE

Nowe technologie umożliwiają lepsze zrozumienie procesów zachodzących w człowieku, zmieniają go i jego środowisko, a także przyczyniają się do podwyższenia jakości życia. „Dzięki Internetowi dzieci i młodzież wchodzi w kolorowy świat, który czasem stanowi rozgrywkę, innym razem wykorzystywany jest do edukacji i nauki, kiedy indziej jeszcze stanowi cyfrową płaszczyznę spotkania się z drugim człowiekiem. To za pośrednictwem sieci możemy rozwijać swoje pasje, hobby, zainteresowania, poznawać nowych ludzi, wspierać innych, którzy potrzebują naszej pomocy, jak również snuć opowieści o swoim życiu”⁴.

4 M. Dębski, *Internetowa rewolucja. Wpływ rozwoju nowych technologii na funkcjonowanie dzieci i młodzieży* [online], 8.01.2019, <https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/internetowa-rewolucja-wplyw-rozwoju-nowych-technologii-na-funkcjonowanie-dzieci-i-mlodziezy> [dostęp: 31.07.2022].

Niewątpliwie, postępujący rozwój technologii i form przekazu zmienia myślenie o świecie. Niesie ze sobą mnóstwo wartości: daje szeroki dostęp do wiedzy, innowacji w edukacji, pozwala rozwijać pasje, daje szansę na poznanie ciekawych ludzi, umożliwia komunikację z najbliższymi na odległość, stwarza większy dostęp do kultury. Jest także źródłem zagrożeń: korzystanie z nowych technologii zabiera sporo czasu, niesie ze sobą problem fake newsów, przeładowania informacjami, zaburza relacje bezpośrednie oraz może prowadzić do uzależnienia. Warto być świadomym tych zagrożeń, bo żyjemy w świecie cyfrowym. Zadaniem rodziców i wychowawców jest modelowanie u młodzieży właściwej postawy w zakresie bezpiecznego używania nowych technologii.

IV. NAUCZANIE RELIGIJNE

4.1. TEOLOG

W oficjalnych wypowiedziach Magisterium Kościoła temat komputerów i internetu, a ostatnio także nowych technologii pojawiał się wielokrotnie. Jednak zaangażowanie Kościoła w nowe technologie i nowoczesne formy przekazu nie powinno ograniczać się jedynie do teoretycznych rozważań. „Sprawne funkcjonowanie w świecie Globalnej Infrastruktury Informacyjnej wymaga poznania jej uwarunkowań i możliwości, a także zdawania sobie sprawy z konsekwencji, jakie niesie za sobą wdrożenie określonych metod. Aby umieć dokonać właściwego wyboru spośród mnóstwa dostępnych rozwiązań, konieczne jest posiadanie jasno sprecyzowanych celów oraz świadomość własnej tożsamości, co zapewni umiejętne połączenie tradycji z nowoczesnością. Z tego powodu słuszne okazuje się zastosowanie postulowanej przez ks. Henryka Seweryniaka na łamach pierwszego numeru tego kwartalnika metody interpretacji *sub ratiōne Dei*. Polega ona na analizie badanego problemu z uwzględnieniem złożoności danego zjawiska, a następnie dokonaniu jego teologicznej interpretacji”⁵.

Zdaniem prof. Seweryniaka takie podejście jest bardzo istotne, ponieważ „teolog tylko wtedy może «oświecić» rzeczywistość kultury i mediów Bożym światłem czy (co ważniejsze) wydobywać z nich ukryte tam światło, o ile dobrze ją rozpozna”⁶.

5 K. Sitkowska, *Kościół wobec wyzwań nowych technologii*, „Kultura – Media – Teologia” 2010, nr 2, s. 91.

6 H. Seweryniak, *Teologie «na progu domu»*, „Kultura – Media – Teologia” 2010, nr 1, s. 19–20.

4.2. NAUCZANIE PAPIESKIE

” Szczególnie młodzież szybko przystosowuje się do kultury komputerów i do ich „języka”, co z pewnością stanowi powód do zadowolenia. Okażmy zaufanie młodzieży! (por. *Communio et progressio*, 70). Przewaga ludzi młodych polega na tym, że wzrastają w czasie, gdy dokonuje się rozwój technologii; to im przypadnie zadanie wykorzystania nowych narzędzi w coraz szerszym i bardziej intensywnym dialogu między wszystkimi rasami i klasami, jakie zamieszkują nasz «coraz mniejszy świat». Będą musieli odkryć odpowiednie formy zastosowania nowych systemów przechowywania i wymiany danych, by mogły one przyczynić się do umacniania coraz większej sprawiedliwości, do wzrostu poszanowania praw człowieka, do zdrowego rozwoju wszystkich jednostek i narodów oraz tych swobód, bez których niemożliwe jest życie w pełni ludzkie.

Wszyscy, młodzi i starzy, podejmijmy wyzwanie nowych odkryć i technologii, czyniąc z nich element wizji moralnej opartej na naszej wierze i na szacunku dla człowieka, zmierzającej do przebudowy świata według zamysłu Bożego!

↑ Jan Paweł II, *Misja Kościoła w erze komputerów*, „Ethos” 2005, R. 18, nr 1/2, s. 19.

” Myślę, że musimy przerwać błędne koło niepokoju i spiralę lęku, będące owocem nawyku koncentrowania uwagi na «złych wiadomościach» (wojnach, terroryzmie, skandalach i wszelkiego rodzaju ludzkich niepowodzeniach). Oczywiście, nie chodzi o promowanie dezinformacji, w której pomijany byłby dramat cierpienia ani o popadanie w naiwny optymizm, którego nie nadweręża skandal zła. Wręcz przeciwnie chciałbym, abyśmy wszyscy starali się przewyciężyć to często nas ogarniające uczucie niezadowolenia i zrezygnowania, pogrążające w apatii, rodzące lęki lub wrazenie, że zła nie można postawić granic. Ponadto, w systemie komunikacyjnym, gdzie rządzi logika, w myśl której dobra wiadomość nie chwyta, a zatem nie jest newsem, i gdzie dramat cierpienia oraz tajemnica zła łatwo stają się widowiskiem, można ulec pokusie znieczulenia sumienia lub pogrążenia się w rozpacz.

Chciałbym w związku z tym przyczynić się do poszukiwania otwartego i twórczego stylu komunikacji, który nie będzie nigdy przyznawał złu głównej roli, ale starał się ukazywać możliwe rozwiązania, inspirując w ludziach, którym przekazywane są wiadomości, podejście konstruktywne i odpowiedzialne. Chciałbym zachęcić wszystkich do przedstawiania mężczyznom i kobietom naszych czasów wersji faktów naznaczonej logiką «dobrej nowiny»”.

↑ Franciszek, *Orędzie na LI ŚDŚSP* [online], Watykan, 24.01.2017, „Libreria Editrice Vaticana”, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/communications/documents/papa-francesco_20170124_messaggio-comunicazioni-sociali.html [dostęp: 31.07.2022].

” O ile może zadziwiać szybkość, z jaką nowe technologie stały się bardziej niezawodne skuteczne, o tyle nie powinna zaskakiwać ich popularność wśród użytkowników, gdyż zaspokajają one podstawowe pragnienie człowieka, jakim jest nawiązywanie relacji z innymi ludźmi. To pragnienie komunikacji i przyjaźni jest zakorzenione w naszej ludzkiej naturze i nie może być rozumiane jedynie jako reakcja na nowinki technologiczne. W świetle przesłania biblijnego powinno być ono odczytywane jako odzwierciedlenie naszego udziału w komunikatywnej i jednoczącej miłości Boga, który pragnie zgromadzić całą ludzkość w jednej rodzinie. Kiedy odczuwamy potrzebę zbliżenia się do innych ludzi, kiedy chcemy ich lepiej poznać i dać się im poznać, odpowiadamy na powołanie Boże – powołanie wpisane w naszą naturę istot stworzonych na obraz i podobieństwo Boga, Boga komunikacji i komunii.

↑ Benedykt XVI, *Nowe technologie, nowe relacje. Trzeba rozpowszechnić kulturę szacunku, dialogu i przyjaźni. Orędzie na XLIII ŚDŚSP (24 stycznia 2009 r.)*, „Społeczeństwo” 2009, R. 19, nr 2, s. 332.

4.3. PISMO ŚWIĘTE

„ Ciągłe przecież jeszcze jesteście cieleśni. Jeżeli bowiem jest między wami za-
wiść i niezgoda, to czyż nie jesteście cieleśni i nie postępujecie tylko po ludzku?
Skoro jeden mówi: «Ja jestem Pawła», a drugi: «Ja jestem Apollosa», to czyż
nie postępujecie tylko po ludzku? Kimże jest Apollos? Albo kim jest Paweł? Słu-
gami, przez których uwierzyliście według tego, co każdemu dał Pan. Ja siałem,
Apollos podlewał, lecz Bóg dał wzrost. Otóż nic nie znaczy ten, który sieje, ani
ten, który podlewa, tylko Ten, który daje wzrost – Bóg. Ten, który sieje, i ten,
który podlewa, stanowią jedno; każdy według własnego trudu otrzyma należną
mu zapłatę. My bowiem jesteśmy pomocnikami Boga, wy zaś – uprawną rolę
Bożą i Bożą budowlą.

↑ 1 Kor 3,3-9.

4.4. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

„ Środki społecznego przekazu (w szczególności mass media) mogą doprowadzić
do pewnej bierności u odbiorców, czyniąc z nich konsumentów niezbyt czujnych
na to, co słyszą i widzą. Odbiorcy powinni narzucić sobie umiar i dyscyplinę
w stosunku do mass mediów. Powinni kształtować w sobie światłe i prawe su-
mienie, by łatwiej opierać się niegodziwym wpływom.

Już z tytułu wykonywanego zawodu osoby odpowiedzialne za prasę mają
obowiązek przy rozpowszechnianiu informacji służyć prawdzie i nie obrażać
miłości. Powinny starać się, by szanować z równą troską istotę faktów i granice
krytycznego osądu wobec osób. Nie powinny uciekać się do oszczerstw.

↑ KKK 2496, 2497.

V. LITERATURA

Benedykt XVI, *Nowe technologie, nowe relacje. Trzeba rozpowszechniać kulturę
szacunku, dialogu i przyjaźni. Orędzie na XLIII ŚDŚSP (24 stycznia 2009 r.),
„Społeczeństwo” 2009, R. 19, nr 2, s. 331-334.*

Dębski M., *Internetowa rewolucja. Wpływ rozwoju nowych technologii
na funkcjonowanie dzieci i młodzieży* [online], 8.01.2019, [https://portal.librus.
pl/szkola/artykuly/internetowa-rewolucja-wplyw-rozwoju-nowych-
technologii-na-funkcjonowanie-dzieci-i-mlodziezy](https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/internetowa-rewolucja-wplyw-rozwoju-nowych-technologii-na-funkcjonowanie-dzieci-i-mlodziezy) [dostęp: 31.07.2022].

Franciszek, *Orędzie na LI ŚDŚSP* [online], Watykan, 24.01.2017, „Libreria
Editrice Vaticana”, [https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/
communications/documents/papa-francesco_20170124_messaggio-
comunicazioni-sociali.html](https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/communications/documents/papa-francesco_20170124_messaggio-comunicazioni-sociali.html) [dostęp: 31.07.2022].

- Hańderek J., *Filozofia kultury wobec rzeczywistości mediów elektronicznych*, w: *Filozofia technologii*, red. S. Myoo, J. Hańderek, wydaw. E-Naukowiec, Lublin 2014, s. 32-43.
- Jan Paweł II, *Misja Kościoła w erze komputerów*, „Ethos” 2005, R. 18, nr 1/2, s. 17-19.
- Kochanowski J., *Tren X*, w: tegoż, *Fraszki, Pieśni, Treny, Psalmy*, oprac. K. Piotrowska, M. Zagnińska, Wydawnictwo Greg, Kraków 2020, s. 68.
- Nagórny J., *Dziecko wśród mediów. Wychowanie w rodzinie do korzystania ze środków społecznego przekazu*, wydaw. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2004.
- Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Instrukcja duszpasterska o przekazie społecznym «Aetatis novae»*, „L'Osservatore Romano” 1992, nr 6, s. 50-59.
- Seweryniak H., *Teologie «na progu domu»*, „Kultura – Media – Teologia” 2010, nr 1, s. 9-22.
- Sitkowska K., *Kościół wobec wyzwań nowych technologii*, „Kultura – Media – Teologia” 2010, nr 2, s. 87-98.
- Sobór Watykański II, *Dekret o środkach społecznego przekazu [Inter mirifica]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wydaw. Pallottinum, Poznań 2002, s. 87-95.
- Witkowska M., *FOMO i nadużywanie nowych technologii. Poradnik dla rodziców*, wydaw. NASK, Warszawa 2019.

